

Szerény választék

A TÖRÖKFEJES KOPJA. A két főszereplő, Dani és Borka (Vas-Zoltán Iván és Szerencsi Éva)

A regény, amelyből az új magyar film,

A TÖRÖKFEJES KOPJA

készült, 1955-ben jelent meg az Ifjúsági Könyvkiadónál. Hősei olyan hús véren aluli fiúk és lányok, akik az idősebbek számára is példamutatóan állják meg a helyüket a történelem egy igen nehéz időszakában.

A 16. század második felében játszódik a történet. Tanulmányainkból tudjuk, hogy hárman osztoztak akkor hazánk földjén: a török szultán, az osztrák császár és az erdélyi fejedelem. „Béke volt éppen, ahogy a krónikások nevezik, hosszú béke” — írja a regény bevezetőjében a szerző, Kolozsvári Grandpierre Emil, majd így folytatja: „... Csak éppen az ország nyomorult népének nem volt nyugalma. Sarcolták a zsoldosok, sarcolták a törökök, sarcolták a földesurak, a királyi adószedők, a török defterdárók s mindennek a tetejében még a magyar hajdúk is.”

Ennek a népnek egy maroknyi részét láthatjuk egy bakonyi faluban, a Balaton mellett: királyi kegyként felszabadított jobbágyokat. A közelben vár áll, földből magasított, rőzsepálánkkal körülkerített erődítmény, ágyúval, zsoldosokkal, osztrák kapi-

tánnyal, ez volna a védelem a vidék számára a portyázó törökök ellen, de igazából csak a parasztok fölötti hatalmaskodás eszköze, a harci értéke pedig jelentéktelen, a parancsnok az első fenyegető, ígérgető szóra amúgy is eladja a várat a töröknek. Ebben a helyzetben ragadnak fegyvert a fiatalok. Sok az ellenség, közéjük tartozik a falu áruló bírása is. Erővel nem is győznének ellenük, de ravaszsággal, csellel már igen. A túlpartról menekült és az esze, bátorsága miatt vezérré választott Dani, a kopjás fiú kiszabadítja a fogságból szerelmét, a gyönyörű Borkát, megszerzi a várat és aztán, mert a végleges győzelemre még nem jött el az idő, beveszi magát társaival, mátkájával együtt a hegyek közé.

Egy filmtől nem illik számonkérni az alapjául szolgáló regény értékeit. Mások az ábrázolás eszközei a könyv lapjain és mások a celluloidszalagon. Ráadásul most maga az író készítette el (*Bencsik Imre* társaságában) a forgatókönyvet, lényegében ő döntötte el tehát, hogy mit tart meg a mintegy húsz éves regény epizódjaiból, mit változtat a jellemeken, a hősök kapcsolatain, milyen többlettel adózik a látványosságnak. A film nézése közben feltámadt hiányérzetem mégis arra ösztönzött, hogy elolvassam a regényt, s az eredmény: a sajnálkozás. A film a sokféle színével együtt is lényegesen

szürkébb lett. A derűs életszemlélettel és valamiféle realitásérzékkel is átítatott romantika, amely a regény jellegzetessége, itt a kelleténél jobban leegyszerűsödött, túlságosan meseizűvé vált, sem a jellemek, sem az események nem tartalmazznak többet, mint amit a sokak részéről nem éppen szerencsésen elképzelt „ifjúsági” kategória megkíván. Kiváltképp fájlaható, hogy Dani és Borka szemérmesen hordozott, kötekedés mögé rejtett, szép szerelméből a filmbe mindössze egy szokványosan létrejövő kapcsolat került.

Zsurzs Éva rendezői tehetségéről most inkább csak egy-egy részlet gondos megmunkálása tanúskodik. Sikertült a színhely megválasztása, illúziót keltő a szegényes földvár, a bakonyi falu, a domb, ahol táborot ütnek a fiatalok. A térhatás már kevésbé dicsérhető: nem érzékelhetőek eléggé a távolságok a szembenálló felek között, szinte parcellányi területre szűkül az eseménysorozat. A főszerepek, amelyek már a forgatókönyvbe is elégtelen jellemmel kerültek be, tovább szegényedtek a nem éppen szerencsés színészválasztással. Külsőre még megfelelő lennének ezek a pályakezdő fiatalok, bár Daniként a kopjához, bajvíváshoz, vezérkedéshez daliásabb ifjút várnánk, a baj inkább ott van, hogy az egyéniség erejével nem győzik pótolni a figurák fehér foltjait. A főiskolás *Szerencsi Éva* legfeljebb érdekes szépségének múltó emlékeit hagyja a nézőben, *Vas-Zoltán Iván* pedig az ügyes mozgásával, természetes — bár némi kiejtésbeli hibától nem mentes — beszédével kelt halvány rokonszenvet a hős iránt. A nézőhöz a legközelebb Dani barátja, a lantpengető és reménytelenül szerelmes Menyhért jut, részben a nagyobb bőkezűséggel mért szerep, részben az ígéretes tehetséget eláruló *Ivánka Csaba* játéka nyomán. A többi fiatal felvillanása nem oly mértékű, hogy értékelni lehetne, a felnőtt színészekről pedig nem kívánt különösebb színészi teljesítményt a feladatuk, így a felsorolásuk sem indokolt. *Csabarka György* operatőri munkája jó közepesnek mondható és modern hangzással is kellemesen illeszkedő *Darvas Ferenc* zenéje.